

TÜRKİYE'DE TURİSTİK ŞEHİRLERDE İKAMET EDEN BİREYLERİN MUTLULUK DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA*

A Study on the Happiness Levels of Individuals Residing in Touristic Cities in Turkey

Havin ÇAKIRBEYLİ**, Zeynep Sude AKAN*** & Muhammet Kerim SATILMIŞ****

Anahtar Kelimeler: Turizm, Yaşam kalitesi, Bireysel mutluluk JEL Kodları: R11, I31, Z12, L83	Öz Günümüzde toplumunda yaşam koşullarının ağırlaşması, yaşanan ekonomik krizler ve yoğun iş temposu gibi yaşamı etkileyen birçok unsurun ve bireylerin bu tarz olumsuzluklara olan duyarlılığının artması, mutluluk kavramına duyulan ihtiyacı gündeme getirmektedir. Bireylerin mutluluğunu yaşam koşulları %10, genetik özellikleri %50 ve amaçlı etkinlikler ise %40 oranında etkilemektedir. Amaçlı etkinlikler kapsamında mutlu olmaya yönelik doğrudan yapılan faaliyetler ele alınmaktadır. Bu araştırmanın temeli turizm ve mutluluk arasındaki etkileşim üzerine kurulmuştur. Bu çerçevede, araştırmanın temel amacı; mutluluk kavramı ile turizm arasındaki ilişkiyi ortaya koyarken, turistik bir şehirde yaşamının bireylerin mutluluk algısına olan etkisini göz önünde bulundurmaktır. Özgün değeri, turistik destinasyonlarda yaşayan bireylerin mutluluk düzeylerini etkileyen faktörleri anlamak ve turistik şehir yaşamının psikososyal dinamiklerini araştırmasıdır. Bu çalışmada farklı olarak turistlerin mutluluk seviyesinden ziyade şehir sakinlerinin mutluluk seviyesi üzerinden turizm faaliyetleri değerlendirilmiştir. Araştırma, ikincil veri kaynaklarından toplanan verilerle nicel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda bir şehirdeki turizm faaliyeti veya gelen turist sayısı arttıkça o şehirde yaşayan insanların mutluluğunun azaldığı söylenebilir. Genel olarak toplumda turistik şehir yaşamının bireylerin mutluluk düzeylerine etkisi hakkında farkındalık yaratma potansiyeline sahip olan bu çalışma, bireylerin kendi yaşam tarzları ve yerel toplulukları üzerinde daha bilinçli kararlar almalarına katkı sağlayacaktır.
Keywords: Tourism Quality of life Individual happiness JEL Codes: R11, I31, Z12, L83	Abstract Today, the increasing sensitivity of individuals to such negativities, such as the worsening of living conditions in society, the economic crises experienced, and the intense work tempo, and the many factors affecting life, bring the need for the concept of happiness to the agenda. Individuals' happiness is affected by living conditions by 10%, genetic characteristics by 50%, and purposeful activities by 40%. Activities carried out directly to be happy within the scope of purposeful activities are discussed. The basis of this research is based on the interaction between tourism and happiness. In this context, the main purpose of the research is to reveal the relationship between the concept of happiness and tourism, while considering the effect of living in a touristic city on individuals' perception of happiness. Its original value is to understand the factors affecting the happiness levels of individuals living in touristic destinations and to investigate the psychosocial dynamics of touristic city life. In this study, tourism activities were evaluated through the happiness level of city residents rather than the happiness level of tourists. The research was carried out using quantitative research methods with data collected from secondary data sources. As a result of the research, it can be said that as the tourism activity in a city or the number of tourists increases, the happiness of the people living in that city decreases. This study, which has the potential to raise awareness in society in general about the impact of touristic city life on individuals' happiness levels, will contribute to individuals making more conscious decisions on their own lifestyles and local communities.

* Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A kapsamında desteklenen projenin çıktısıdır.

** Öğrenci, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hendek Meslek Yüksekokulu, 23230401044@subu.edu.tr, ORCID: 0009-0005-0962-3073

*** Öğrenci, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hendek Meslek Yüksekokulu, 23230401043@subu.edu.tr, ORCID: 0009-0007-8789-5941

**** Öğrenci, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hendek Meslek Yüksekokulu, 23230401033@subu.edu.tr, ORCID: 0009-0000-4523-4407

1. GİRİŞ

Mutluluk, bireylerin hayatları boyunca peşinde koştukları en temel insani değerlerden biri olarak kabul edilmektedir. İnsanlık tarihi boyunca birçok bilim insanı ve filozof mutluluk kavramını ve mutluluğun kaynaklarını ortaya koymaya çalışmıştır. Mutluluğu arama anlamına gelen hedonizm kavramıyla temellendirilen mutluluk birçok düşünür açısından ulaşılması için çabalanması gerektiğini ve söz konusu çabanın çok değerli olduğunu ifade etmiştir. Hedonizm kavramı günümüzde her ne kadar bencil bir davranış olarak bilinse de bu durumun aksine çok geniş bir amaca hizmet etmektedir. Günümüz toplumunda ekonomik krizlerin, ağır yaşam koşullarının, yoğun iş temposunun ve çeşitli sosyal zorlukların artmasıyla birlikte mutluluk kavramına olan ihtiyaç daha da belirgin hale gelmiştir. Modern yaşamın stresli yapısı, bireylerin mutluluk algısı üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta, bu da insanların refah düzeylerini ve yaşamdan aldıkları tatmini düşürmektedir (Godovykh vd., 2023; Sarı ve Özdemir, 2014). Bu bağlamda, bireylerin yaşam kalitesini artırmak ve mutlu olma yollarını keşfetmek, günümüzde daha fazla önem kazanmıştır.

Mutluluk algısının çeşitli faktörler tarafından belirlendiği, yapılan birçok çalışma ile ortaya konulmuştur. Mutluluk bireylerin mutluluk kaynaklarına ve araçlarına verdikleri önem düzeylerinin karşılama seviyesiyle ilgilidir. Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade (2005) gerçekleştirdikleri çalışmada mutluluğun kaynaklarını yaşam şartları, genetik özellikler ve amaçlı etkinlikler olmak üzere üç gruba ayırmışlardır. Çalışmaya göre demografik özelliklerden oluşan yaşam şartlarının mutluluğa etkisi %10, genetik özelliklerinin etkisinin %50, amaçlı etkinliklerin mutluluk üzerindeki etkisinin ise %40 olduğu belirtilmiştir. Mutluluğu etkileyen amaçlı etkinlikler arasında özgecilik davranışı, dini etkinlikler, sosyal ilişkiler, egzersiz ve spor yapmak gibi bireyin denetiminde olan birçok etkinliği kapsamaktadır. Turistik faaliyetler mutluluğu %40 oranında etkileyen amaçlı etkinlikler arasında önemli bir yere sahiptir (Croes vd., 2024). Tatiller, bireyleri iş ve stresin getirdiği baskılardan uzaklaştırarak rahatlama sağlar ve seyahat deneyimleri, bireylerin mutluluk seviyelerinde anlamlı artışlar meydana getirebilir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, turistik faaliyetlerin ve tatil deneyimlerinin mutlulukla doğrudan ilişkilendirildiğini göstermektedir (You-yin vd., 2024; Wu vd., 2024; Triandis vd., 2024; Sanchez vd., 2019; Rivera vd., 2016).

Literatürde turistik faaliyetlerin insanları rahatlatan, stresten uzaklaştıran, geçmişe yönelik güzel anılar biriktirmeye katkı sağlayan ve yaşam tatminini arttıran birçok etkisi olduğu ve tüm bunların bireysel mutluluğu arttırdığı görüşü hakimdir (Buckley, 2020; Lin vd., 2014; Song vd., 2024). İnsanların mutluluk seviyelerinin ölçülmesi konusunda günümüzde 'iyi olma hali' (wellbeing) üzerine yapılan araştırmalar soyut kavramların, duyguların ve hissiyatın da ölçülebileceğini, anlaşılabilir somut rakamlara dökülebilmekte ve dolayısıyla, insanların mutluluk seviyeleri de farklı ölçek ve araçlarla ölçülebilmektedir. 2023 yılında TÜİK yılında araştırmalara göre Türkiye'nin %49,7'si mutludur.

Bu çalışmanın amacı, turizm ve mutluluk arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyerek, turistik bir şehirde yaşamayan bireylerin mutluluk algısına olan etkisini araştırmaktır. Turistik şehirler, hem yerel sakinler hem de turistler açısından çeşitli dinamiklere sahiptir. Ancak, turistik şehirlerde yaşamın bireylerin mutluluğu üzerindeki etkilerini anlamak için sistemli bir araştırma eksikliği bulunmaktadır. "Turistik bir şehirde yaşamayan bireylerin mutluluk algısı üzerindeki etkisi nedir?" sorusu çerçevesinde geliştirilen ve temel hipotezi "Turistik destinasyonlarda yaşayan bireyler, çeşitli turistik etkileşimlerin ve sosyal faktörlerin birleşimiyle daha yüksek bir mutluluk düzeyine sahiptir" olan bu çalışma, turistik şehir yaşamının psikososyal ve ekonomik etkilerini anlamak, yerel yaşam kalitesini artırmak ve turizmin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak adına önem taşımaktadır. Aynı zamanda, turistik şehirlerin sürdürülebilirliği ve bu şehirlerde yaşayan yerel topluluklar üzerindeki etkilerini anlamak da çalışmanın odaklandığı bir diğer önemli noktadır. Bu araştırma, turistik şehirlerde yaşayan bireylerin mutluluk algısına ışık tutarak, yerel yönetimler ve şehir planlamacıları için değerli bir rehber olma potansiyeli taşımaktadır. Özellikle, turistik destinasyonlarda yaşayan insanların psikososyal ve ekonomik refahını anlamak, turizm planlaması ve yerel yönetim politikaları için kapsamlı bir rehberlik sağlayabilir.

2. MUTLULUK VE MUTLULUK TEORİLERİ

Mutluluk, bireylerin hayatlarındaki olumlu duygusal deneyimlerin sürekliliği ve yaşamdan genel tatminleri ile ilişkili olan karmaşık bir kavramdır. Psikoloji, felsefe, sosyoloji ve ekonomi gibi birçok farklı disiplinde ele alınan mutluluk, öznel bir deneyim olup bireyin içsel durumlarıyla şekillenir. İnsanların mutluluk algısı kültürel, toplumsal ve kişisel faktörlerle şekillenebilir, dolayısıyla mutluluk tanımı her birey ve toplum için değişkenlik gösterebilir.

Mutluluk genellikle hedonik ve eudaimonik yaklaşım olmak üzere iki farklı şekilde ele alınmaktadır (Ryan ve Deci, 2001). Hedonik mutluluk, bireylerin olumlu duygular deneyimlemeleri ve acıdan kaçınmaları üzerine odaklanırken, eudaimonik mutluluk bireyin kendini gerçekleştirme ve anlamlı bir yaşam sürmesi ile ilgilidir (Maltby vd., 2005). Hedonik mutluluk, bireyin yaşamında ne kadar çok olumlu deneyime sahip olduğu ve ne kadar az olumsuz deneyim yaşadığı üzerine temellenen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım Yunan filozofu Epikuros'un hazcı felsefesine dayanmaktadır. Epikuros'a göre, hazların peşinden gitmek ve acılardan kaçınmak insan yaşamının en önemli amacı olmalıdır. Modern psikolojide de hedonik mutluluk, bireyin duygusal iyi olma hali olarak değerlendirilir. Öznel iyi oluş, kişinin mutluluk seviyesini, yaşam memnuniyetini ve duygu dengesini (pozitif ve negatif duyguların oranı) içerir. Bu yaklaşımda bireyin anlık mutlulukları ve genel yaşam tatmini, mutluluk seviyesini belirler (Besser, 2020). Eudaimonik mutluluk ise, bireyin potansiyelini gerçekleştirme, anlamlı bir yaşam sürmesi ve etik değerler çerçevesinde yaşamını şekillendirmesi üzerine odaklanır. Eudaimonik yaklaşıma göre mutluluk, yalnızca haz almak veya acıdan kaçınmak değil, bireyin kendisini aşması ve yaşamına anlam katması ile ilgilidir. Bu doğrultuda eudaimonik mutluluk, bireyin psikolojik sağlığını, anlam arayışını ve kişisel gelişimini destekleyen unsurlar olarak karşımıza çıkar (Bremner, 2011).

Mutlulukla ilgili bu hedonik ve eudaimonik yaklaşımın yanı sıra literatürde çok fazla teori ve model bulunmaktadır. Bu teorilerden bazıları; yaşam doyumu teorisi, duygusal durum teorisi, dinamik duyusal standart teorisi, gönderme mutluluk teorisi ve duyusal standart teorisidir (Avcıkurt, 2015; Bremner, 2011; Kiroğlu ve Yıldırım, 2022). Yaşam doyumu teorisi kişilerin belirli standartlara ulaşılması veya belirli hedeflerin gerçekleştirilmesi ile mutluluğa erişilebileceğini söylemektedir (Bremner, 2011). Duygusal durum teorisi kişilerin mutluluğunu ruh hali ve duygularla ilişkilendirmiştir. Böylelikle hedonik yaklaşımdaki mutluluk kaynağına veya nedenlerine psikolojik açıdan da yaklaşarak derinlik kazandırmıştır (Rojas, 2005). Duyusal standart teorisi diğer teorilerde belirtilen mutluluğa engel olabilecek sorunlara çözüm üretmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu teoriye göre mutluluk, insanların "iyi yaşam" konusunda toplum tarafından belirlenen normlara dayanarak nasıl hissetmeleri gerektiğini yorumlamalarının bir sonucudur. Yani bireyler, çevrelerinde iyi bir yaşamın ne olduğu hakkında bir fikir oluşturur ve bu fikre göre kendi yaşamlarını değerlendirirler. Ancak bu mutluluk standardı, her birey için farklı olabilir ve o anki duruma göre değişebilir. Birey, o anda neyin ona olumlu hissettirdiğine ve toplumun beklentilerine dayanarak kendi mutluluk standardını belirler (Besser, 2020). Kavramsal-Gönderme mutluluk teorisi mutluluğu kişilerin refah anlayışı veya beklentisiyle ilişkilendirmiştir (Frey, 2018).

Turizm ve mutluluk arasındaki ilişki çok yönlüdür ve duygusal, sosyal ve kültürel boyutlar gibi birçok boyutu kapsamaktadır. Araştırmalar, turizmin olumlu deneyimler, kültürel etkileşim ve kişisel tatmin yoluyla refahı önemli ölçüde artırabileceğini göstermektedir (Song vd., 2024; Sato vd., 2017; Nawijn, 2010; Lee vd., 2021). Turistler genellikle seyahatleri sırasında keyifli aktivitelerden ve anlamlı etkileşimlerden mutluluk elde ederler. PERMA çerçevesi, hem hedonik (haz) hem de eudaimonik (anlam) yönlerin refaha katkıda bulunduğunu vurgulayarak, dikkatli seyahat planlamasının genel memnuniyeti artırabileceğini öne sürmektedir (Song vd., 2024). Turizm faaliyetlerine katılım da gerçek mutlulukla olumlu bir şekilde ilişkilidir. Katılımla yönlendirilen daha yüksek turist memnuniyeti, bu ilişkiyi aracılık eder ve seyahat sırasında daha derin bağlantıların daha fazla mutluluğa yol açtığını gösterir (Ma vd., 2024). Otel ve konaklama yerlerinin varlığı genel mutluluğa katkıda bulunurken, sosyal ağlar mutluluğun turizm tüketimi üzerindeki olumlu etkisini artırır (You-yin vd., 2024). Sağlık ve kendini keşfetme gibi yürüyüş turlarının faydaları, katılım ve memnuniyet aracılığıyla mutluluğu doğrudan etkiler (Buckley, 2020). Turizm genel olarak mutluluğu teşvik etse de, tüm seyahat deneyimlerinin olumlu sonuçlar vermediğini dikkate almak önemlidir. Aşırı

kalabalıklık ve kültürel kopukluk gibi faktörler potansiyel faydaları azaltabilir ve sürdürülebilir turizm uygulamalarına olan ihtiyacı vurgulayabilir (Sanchez vd., 2019).

Turistik bölgelerde yaşayan bireylerin mutluluk seviyeleri, yaşam kalitesi (QoL) ve turizmle ilişkili psikolojik refah dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden etkilenir (Frey, 2018). Araştırmalar, turizmin yaşam doyumunu artırabileceğini gösteriyor (Sarı ve Özdemir, 2014; Lin vd., 2014; Sato vd., 2017), ancak aynı zamanda mutluluğu azaltabilecek zorluklar da sunuyor (Sanchez vd., 2019; Koenig-Lewis ve Bischoff, 2010). Turizm, toplum yaşamını geliştiren rekreasyon fırsatları ve kültürel deneyimler sağlayarak yaşam kalitesine olumlu katkıda bulunur (Buckley, 2020; Yurtseven, 2003). Özetle tüm turizm gelişmeleri mutluluğu olumlu yönde etkilemez; eşitsizlik ve güvensizlik gibi faktörler sakinlerin refahını olumsuz etkileyebilir ve bu da dengeli turizm stratejilerine ihtiyaç olduğunu gösterir. Turizm birçokları için mutluluğu artırabilirken, bireysel deneyimlerin değiştiğini ve bazılarının seyahat sırasında refahlarını tehlikeye atabileceğini kabul etmek önemlidir. Bu ikilik, turistik bağlamlarda mutluluğun karmaşıklığının altını çiziyor.

3. YÖNTEM

Turistik şehirde yaşamının bireysel mutluluk üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Nicel araştırmalar, sayısal olarak ölçülebilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri aracılığıyla sosyal olguları inceleyen ve bu olgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini ortaya koyarak sosyal düzenin kanunlarını keşfetmeyi amaçlayan araştırmalardır (Brannen, 2017). Nicel araştırma yönteminin kullanılacağı bu çalışmada şehirleri turistik açıdan değerlendirirken gelen turist sayısı, konaklama kapasitesi, fiyat düzeyi, turistik imkan çeşitliliği, fiyat seviyesi ve turizm geliri gibi nicel veriler TÜİK, Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesi, belediyelerin web siteleri gibi kamuya açık kaynaklardan elde edilmiştir.

Turistik şehirlerde yaşayan bireylerin mutluluk ölçümlerine ilişkin veriler ise Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2003 yılından itibaren yıllık olarak gerçekleştirilen “Yaşam Memnuniyeti Araştırması” (YMA) veri seti kullanılmıştır. TÜİK tarafından 2022 yılında raporlanan YMA veri setinde 18 ve daha yukarı yaştaki bireylerin mutluluk seviyelerine bakıldığında Sinop ili yüzde 77.6 ile birinci, Afyonkarahisar yüzde 76,4 ve Bayburt yüzde 75,91 ile üçüncü sıradadır. Kültür ve Turizm bakanlığı tarafından yayınlanan rapora göre ise en turistik şehirler; Antalya, Aydın, İstanbul, İzmir ve Muğla’dır (yigm.ktb.gov.tr). Bu çerçevede çalışmanın örnekleme ise araştırmacının belirli bir amaç doğrultusunda bireyleri veya birimleri seçmeyi tercih ettiği bir örnekleme yöntemi olan amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu çerçevede Türkiye’deki en mutlu 5 şehir ve en turistik 5 şehir çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu araştırmada, turizm ve bireylerin mutluluk algısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H1: Turistik bir şehirde yaşamak, bireylerin mutluluk algısını pozitif yönde etkiler.

Bu hipotez doğrultusunda turistik faaliyetlerin bireylerin mutluluk algısı üzerindeki etkisi nedir? Turistik bir şehirde yaşamak, bireylerin mutluluk seviyelerini nasıl etkiler? Turistik bir şehirde yaşayan bireylerin mutluluk algısını etkileyen en önemli faktörler nelerdir? gibi sorulara cevap aranacaktır. Bu sorular, turistik etkinliklerin (seyahat, tatil, kültürel ve eğlence aktiviteleri gibi) bireylerin mutluluk algısında nasıl bir değişim yarattığına; turistik şehirlerdeki sosyal, kültürel ve ekonomik dinamiklerin bireylerin psikososyal iyi oluşlarına nasıl katkıda bulunduğuna ve turistik destinasyonlarda yaşayan bireylerin mutluluk seviyelerine etki eden spesifik faktörleri (örneğin, turizm kaynaklı ekonomik fırsatlar, sosyal etkileşimler, kültürel zenginlikler, çevresel kalite) anlamayı sağlayacaktır.

İkincil veri kaynakları aracılığıyla toplanan veriler arasındaki etkileşimi incelemek amacıyla regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizi, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkiyi tanımlamak amacıyla kullanılan bir istatistiksel analiz yöntemidir (Holton ve Burnett, 2005). Bağımlı değişken, tahmin veya açıklanması istenen değişkeni temsil ederken, bağımsız değişkenler, bağımlı değişkenin nedenlerini veya etkileyen faktörleri temsil eder. Regresyon analizi, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini nicel olarak değerlendirmeye yardımcı olur. Söz konusu regresyon analizinde bağımlı değişken bireysel mutluluk seviyesi iken bağımsız

değişken ise turistik şehir statüsünü kazanmasını sağlayan faktörler olacak şekilde regresyon modeli oluşturulacaktır.

4. BULGULAR

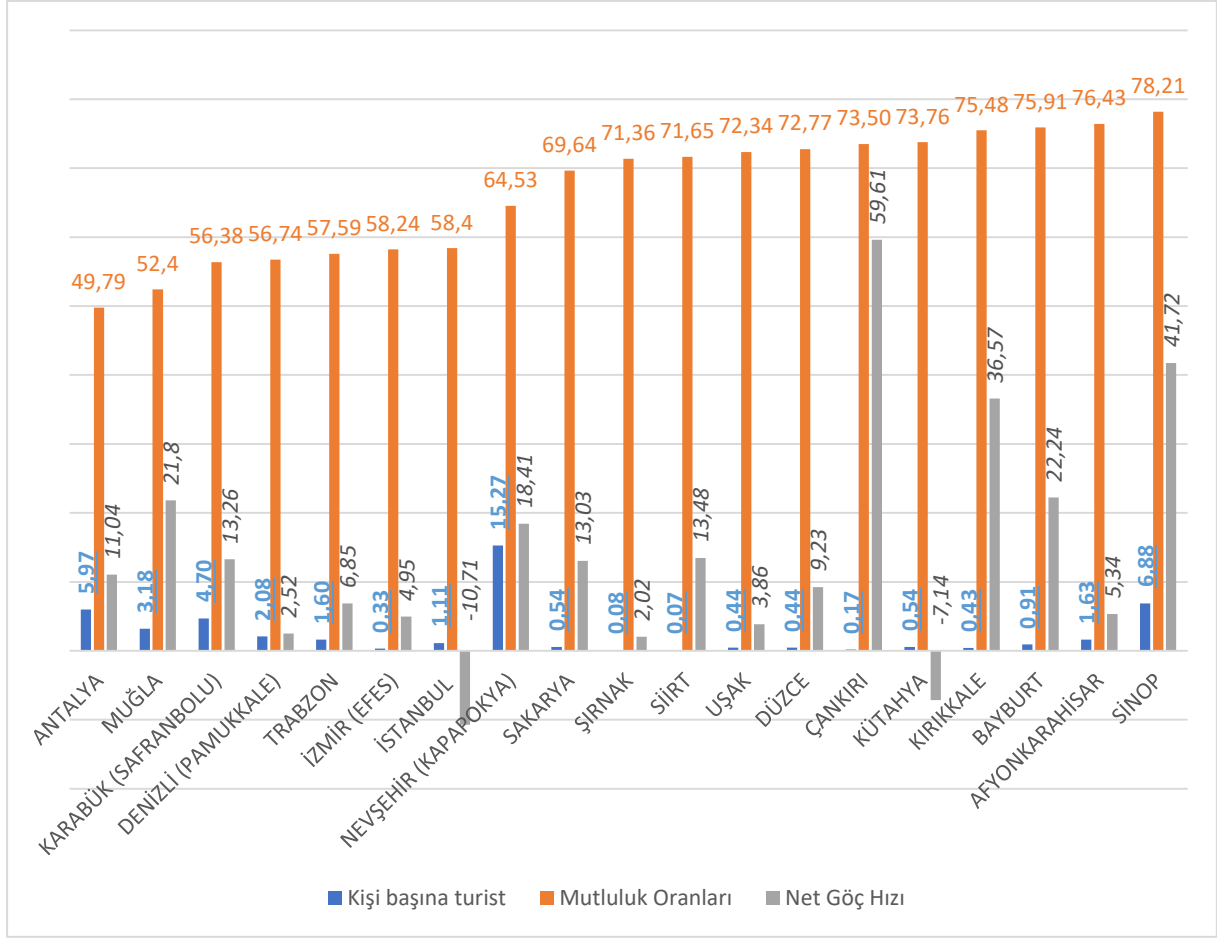
Çalışmada bir şehirde yaşayan insanların mutluluk seviyesi ile ilişkisini tespit etmek amacıyla ikincil veri kaynaklarından veriler toplanmıştır. Örneklem büyüklüğünün küçük olması sebebiyle non-parametrik analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında örnekleme dahil edilen şehirlere ait gelen turist sayısı, nüfus, kişi başına turist sayısı, gelir, net göç hızı ve tesis sayısı gibi veriler toplanmıştır. Söz konusu verilere ilişkin minimum ve maksimum değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerden tanımlayıcı istatistiklerle ilgili bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Verilere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Minimum	Maximum	Mean
Gelen Turist Sayısı	24.983	17.370.000	2.749.364,16
Nüfus	86.047	15.655.924	1.646.329,37
Kişi başına turist	,072	15,28	2,44
Mutluluk Oranları	49,79	78,21	66,59
Gelir (GSYİH)	79.308	287.524	145.297,21
Net Göç Hızı	-10,71	59,61	14,11
Tesis Sayısı	9,0	2844,0	627,26

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Veriler arasındaki minimum ve maksimum değerler arasındaki farklılığın bu kadar yüksek olmasının temel nedeni örneklemede Türkiye’de metropol şehirlerden biri olan İstanbul ile nüfusu yaklaşık 86.000 olan görece Türkiye’deki en küçük illerden biri olan Bayburt’un da yer almasından kaynaklanmaktadır. Aşağıdaki grafikte ise örnekleme dahil edilen şehirlerde kişi başına düşen turist sayısı, şehirlerin mutluluk oranları ve şehirlerin net göç hızları gösterilmektedir.

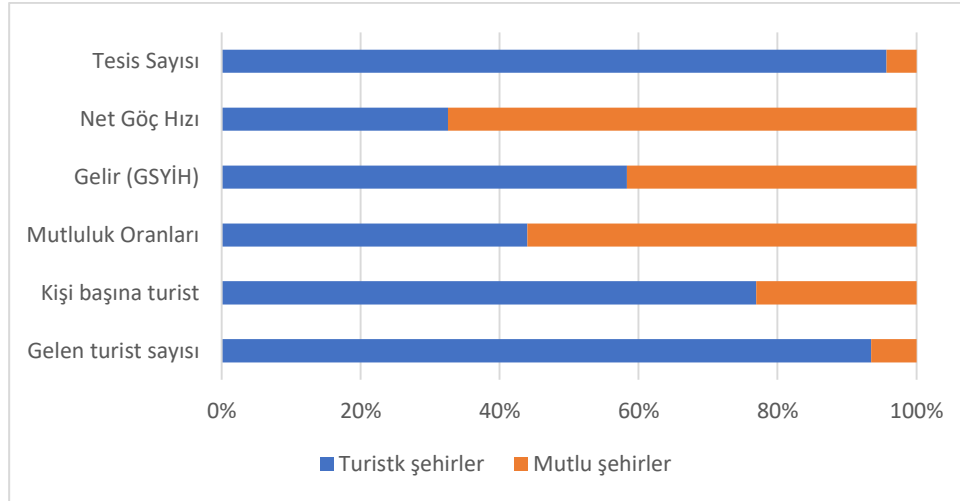

Grafik 1. Şehirlerdeki kişi başına turist sayısı, mutluluk oranı ve net göç hızı

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik şehirlerin mutluluk seviyesine göre küçükten büyüğe doğru sıralanarak hazırlanmıştır. Grafik gösterilen kişi başına turist sayısı bir şehre gelen turist sayısının nüfusa bölünmesiyle hesaplanmıştır. Mutluluk oranları ve Net göç hızı Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilmiştir. Net göç hızının yüksek olması o şehre yaşamak için yerleşen kişilerin yüksek olduğunu göstermektedir. Negatif olması ise söz konusu şehirde tersine göçün yaşandığını göstermektedir. Grafığe göre sadece İstanbul ve Kütahya'da tersine göç yaşanmaktadır.

Aşağıda ise iki farklı şehir kategorisinin (turistik şehirler ve mutlu şehirler) çeşitli göstergeler açısından karşılaştırıldığı bir yatay çubuk grafiği yer almaktadır. Grafikte her kategori, farklı göstergelerle yüzdesel olarak ifade edilmiştir.

Grafik 2. Turistik ve mutlu şehirlerin karşılaştırılması

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tesis sayısına bakıldığında turistik şehirler, tesis sayısı açısından oldukça yüksek bir orana sahiptir. Bu, turizmin gelişmiş olduğu bölgelerdeki altyapının güçlü olduğunu, ancak mutlu şehirlerin bu göstergede düşük kaldığını göstermektedir. Net göç hızında mutlu şehirler daha yüksek bir orana sahipken, turistik şehirlerde bu oran oldukça düşüktür. Bu durum, mutlu şehirlerin çekim merkezi haline gelmiş olduğunu, belki de yaşam kalitesinin daha iyi olduğu şehirlerde daha fazla insanın yaşamayı tercih ettiğini gösterebilir. Gelir açısından turistik şehirler daha yüksek bir paya sahipken, mutlu şehirlerde bu oran daha düşüktür. Turistik şehirlerin daha fazla ekonomik aktiviteye sahip olduğu, ancak bu gelir artışının mutluluk üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığı gözlemlenebilir. Mutluluk oranları açısından mutlu şehirler, turistik şehirlere göre belirgin bir avantaja sahiptir. Bu, turistik şehirlerin maddi refah sağlamasına rağmen, mutluluk oranlarını artırmada yeterince başarılı olmadığını ortaya koyabilir. Kişi başına düşen turist sayısı, turistik şehirlerde oldukça yüksekken mutlu şehirlerde neredeyse hiç yoktur. Bu, turistik şehirlerde yoğun turist trafiği olduğunu ve bunun da sosyal ve ekonomik dengeleri etkileyebileceğini gösterir. Turistik şehirlerde turist sayısının fazlalığı ve mutlu şehirlerde bunun düşük olması, turistlerin yoğun olduğu yerlerde mutluluğun azalabileceği sonucunu destekleyebilir.

Grafikten elde edilen genel sonuç ise, turistik şehirlerin ekonomik refah ve turizm açısından öne çıktığını, ancak mutluluk oranlarının bu şehirlerde daha düşük olduğunu göstermektedir. Mutlu şehirlerde ise daha az tesis ve turist olmasına rağmen, net göç hızının ve mutluluk oranlarının daha yüksek olması, bu şehirlerdeki sosyal koşulların ve yaşam kalitesinin daha iyi olduğu izlenimini vermektedir. Bu grafik turizmin ve ekonomik faaliyetlerin artmasının mutlulukla doğrudan bir korelasyonu olmadığını, hatta ters etkiler yaratabileceğini göstermektedir.

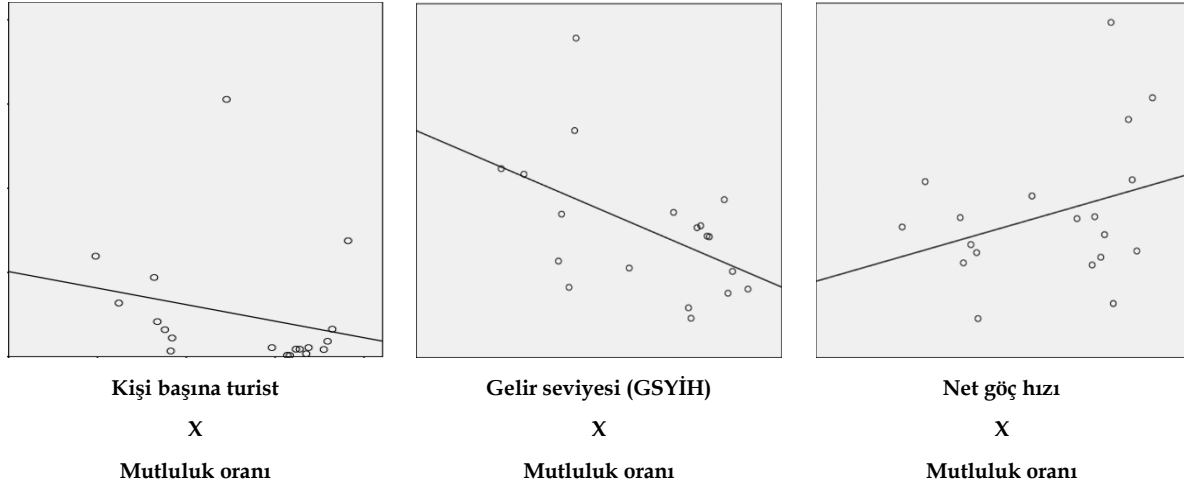
Mutluluk oranına kişi başına düşen turist sayısı, gelir seviyesi (GSYİH) ve net göç hızının etkisine bakmak için gerçekleştirilen regresyon analizi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Kişi başına turist sayısı, gelir ve net göç hızının mutluluk oranına etkisi

	Katsayılar		t	Sig.
	B	Standart hata		
Sabit	79,248	6,516	12,162	,000
Kişi başına turist	-,347	,503	-1,683	,013
Gelir (GSYİH)	-,628	,000	-2,284	,037
Net Göç Hızı	,538	,114	1,211	,245
a. Bağımlı değişken: Mutluluk Oranları			R ² = 0,74 ; p=0,0000	

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Analiz sonucunda kişi başına düşen turist sayısının ve kişi başına düşen gelir seviyesinin mutluluk oranını istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif yönlü olarak etkilediği tespit edilmiştir. Net göç ise pozitif yönlü etkilese de söz konusu etki istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Gerçekleştirilen regresyon analizine istinaden sonuçların grafiksel gösterimi ise aşağıda gösterilmiştir.

Grafik 3. Mutluluk oranı ile seçili değişkenler arasındaki ilişkinin eğimi

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafiklerdeki eğrilerin eğimine bakıldığından gelir seviyesi ile mutluluk arasındaki ilişkinin eğitimin negatif yönlü ve daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu gelir seviyesindeki bir birimlik değişimin şehirde yaşıyan kişilerin mutluluğu diğerlerine nazaran daha fazla etkilediğini göstermektedir. Bu durum, daha yüksek ekonomik seviyelerin mutlaka daha yüksek mutluluk getirmediğini ve farklı dinamiklerin devreye girdiğini göstermektedir. Söz konusu dinamikler gelir eşitsizliği, stres ve rekabet, toplumun tüketim alışkanlıkları ve tatminsizlik, yüksek beklentiler ve hayal kırıklıkları, yaşam maliyetleri ve refahın gerçek algısı, çevresel ve kentsel sorunlar olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın temel amacı kişi başına turist sayısının mutluluk üzerindeki etkilerini analiz ederek, turizmin bireysel mutlulukla olan ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, turizmin yerel halkın mutluluğu üzerinde her zaman olumlu bir etki yaratmadığını göstermektedir. Özellikle kişi başına düşen turist sayısının mutluluğu negatif yönde etkilediği görülmüştür. Bu durum aşırı turizm yoğunluğunun şehirlerde yarattığı sosyal ve ekonomik baskılarla ilişkili olabilir. Ayrıca çalışma sonucunda, kişi başına düşen gelir seviyesinin de bireysel mutluluk üzerinde negatif bir etkisi olduğu bulgusu, ekonomik refahın artmasının mutluluğu otomatik olarak artırmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, gelir dağılımındaki eşitsizlikler, yaşam maliyetlerinin artışı ve bireyler üzerindeki maddi baskıların mutlulukla olan karmaşık ilişkisini yansıtmaktadır. Bunun yanında, net göçün pozitif yönlü bir etkisinin olması, turistik şehirlerde yeni gelen bireylerin topluma katılımının sosyal etkileşimleri artırabileceğini, ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Genel olarak bulgular, turistik şehirlerdeki ekonomik ve sosyal dinamiklerin bireysel mutluluk üzerinde çeşitli etkiler yarattığını ve yerel halkın mutluluğunu korumak için turizmin dengeli bir şekilde yönetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışma sonucunda elde edilen, kişi başına düşen turist sayısı ve gelir seviyesinin mutluluk oranlarını negatif etkilediği bulgusu, mevcut literatürle bazı açılardan uyumlu olabilir (Godovykh vd., 2023; Sánchez-Teba vd., 2019). Turizmin etkileri üzerine yapılan bazı araştırmalar, turistik bölgelerdeki

yaşam maliyetlerinin artması, aşırı kalabalıklaşma, çevre kirliliği ve yerel halkın yaşam standardının düşmesi gibi sorunların, bireysel mutluluğu olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir (Sánchez-Teba vd., 2019). Örneğin, Koenig-Lewis ve Bischoff (2010), turizmin yerel halk üzerinde kültürel ve ekonomik baskı yaratabileceğini ve bu durumun insanların yaşam memnuniyetini olumsuz yönde etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Ancak, diğer araştırmalar ise turizmin sosyal etkileşimleri artırarak ve yerel ekonomiyi güçlendirerek mutluluk üzerinde pozitif bir etki yaratabileceğini savunmaktadır (Carneiro ve Eusébio, 2019; Lee vd., 2018). Bu sonuçlarla ilgili olarak, turist sayısının artmasının mutluluğu neden negatif etkilediği konusunda şehirlerdeki sosyal dinamikler ve turizmin yönetilme biçimi önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır.

Turistik şehirlerde kişi başına düşen turist sayısının mutluluğu kalabalıklaşma ve trafik (Jacobsen vd., 2019), yüksek yaşam maliyeti (Lee vd., 2021) ve toplumsal bütünlüğün bozulması (Andereck ve Jurowski, 2006; Kim vd., 2013) gibi nedenlerle negatif etkileyebilir.

Yerel yönetimler, turistik şehirlerde yaşam kalitesini artırmak ve halkın mutluluğunu korumak amacıyla doğru stratejik planlamalar yapmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda turist sayısının kontrollü bir şekilde artışı sağlamak ve belirli bölgelerde yoğunlaşmasını önlemek, şehirdeki kalabalıklaşmayı ve hizmet üzerindeki baskıyı hafifletecektir. Trafik yönetimi, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kentsel alanların yeniden düzenlenmesi, turistlerden kaynaklanan olumsuz etkileri azaltabilir. Ayrıca yerel halk ile turistler arasında daha fazla sosyal ve kültürel etkileşim fırsatlarının yaratılması, yerel halkın turistlerle olan ilişkisini daha olumlu hale getirecektir.

Araştırmamız, turistik şehirlerde kişi başına düşen turist sayısı ve gelir seviyesinin bireysel mutluluğu olumsuz yönde etkilediğini, ancak net göçün bireysel mutluluğu etkilemediği göstermektedir. Bu bulgular, turistik şehirlerde ekonomik refahın artmasının her zaman mutlulukla sonuçlanmadığını ve sosyal, kültürel, çevresel faktörlerin mutluluk üzerindeki önemli etkilerini vurgulamaktadır.

Konuyla ilgili gerçekleştirilecek sonraki çalışmalarda daha net sonuçlar elde etmek için turizm ve mutluluk arasındaki ilişkiye uzun vadeli verilerle analiz gerçekleştirilebilir. Turizmin mutluluk üzerindeki etkilerini farklı kültürel bağlamlar çerçevesinde ele alınabilir. Göç hareketlerinin ve nüfus değişimlerinin şehirdeki sosyal bağlar ve mutluluk üzerindeki etkileri daha derinlemesine analiz edilebilir.

KAYNAKÇA

- Andereck, K., & Jurowski, C. (2006). Tourism and quality of life. In *Quality tourism experiences* (pp. 136-154). Routledge.
- Avcıkurt, C. (2015). *Turizm Sosyolojisi - Genel ve Yapısal Yaklaşım*. (4. Bs.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Besser, L. (2020). *The Philosophy of Happiness an Interdisciplinary Introduction* (1st ed.). Routledge.
- Brannen, J. (2017). Combining qualitative and quantitative approaches: an overview. *Mixing methods: Qualitative and quantitative research*, 3-37.
- Bremner, R. H. (2011). *Theories of Happiness on the Origins of Happiness and Our Contemporary Conception*. USA Milwaukee, Wisconsin.
- Buckley, R. (2020). Nature tourism and mental health: parks, happiness, and causation. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(9), 1409-1424.
- Carneiro, M. J., & Eusébio, C. (2019). Factors influencing the impact of tourism on happiness. *Anatolia*, 30(4), 475-496.
- Croes, R., Shapoval, V., Rivera, M., Bakk, M., & Zientara, P. (2024). Promoting residents' happiness through a human-centric approach to tourism city development. *International Journal of Tourism Cities*. ISSN: 2056-5607
- Frey, B.S. (2018). *Economics of Happiness* (1st ed.). Springer International Publishing.
- Godovykh, M., Ridderstaat, J., & Fyall, A. (2023). The well-being impacts of tourism: Long-term and short-term effects of tourism development on residents' happiness. *Tourism Economics*, 29(1), 137-156.
- Holton, E. F., & Burnett, M. F. (2005). The basics of quantitative research. *Research in organizations: Foundations and methods of inquiry*, 29-44.
- <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>
- Jacobsen, J. K. S., Iversen, N. M., & Hem, L. E. (2019). Hotspot crowding and over-tourism: Antecedents of destination attractiveness. *Annals of tourism research*, 76, 53-66.
- Kıroğlu, B. S., & Yıldırım, K. (2022). Mutluluk ve belirleyicileri: Türkiye için bir analiz. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 7(2), 50-70.
- Kim, K., Uysal, M., & Sirgy, M. J. (2013). How does tourism in a community impact the quality of life of community residents?. *Tourism management*, 36, 527-540.
- Koenig-Lewis, N., & Bischoff, E. E. (2010). Developing effective strategies for tackling seasonality in the tourism industry. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 7(4), 395-413.
- Lee, C. C., Chen, M. P., & Peng, Y. T. (2021). Tourism development and happiness: International evidence. *Tourism Economics*, 27(5), 1101-1136.
- Lee, H., Lee, J., Chung, N., & Koo, C. (2018). Tourists' happiness: are there smart tourism technology effects?. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 23(5), 486-501.
- Lin, Y. S., Huang, W. S., Yang, C. T. & Chiang, M. J. (2014). Work - Leisure Conflict and its Associations with Well-being: The Roles of Social Support, Leisure Participation and Job Burnout. *Tourism Management*, 45, 244-252.
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M. & Schkade, D. (2005). Pursuing Happiness: The Architecture of Sustainable Change. *Review of General Psychology*, 9 (2), 111-131.
- Ma, J., Wang, X., & Tian, L. (2024). Do Happier People Like Traveling More?. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, <https://doi.org/10.1177/1096348024122923>.

- Maltby, J., Day, L., & Barber, L. (2005). Forgiveness and happiness. The differing contexts of forgiveness using the distinction between hedonic and eudaimonic happiness. *Journal of Happiness Studies*, 6, 1-13.
- Nawijn, J. (2010). The Holiday Happiness Curve: A Preliminary Investigation Into Mood During a Holiday Abroad. *International Journal of Tourism Research*, 12 (3), 281-290.
- Rivera, M., Croes, R., & Lee, S. H. (2016). Tourism development and happiness: A residents' perspective. *Journal of Destination Marketing & Management*, 5(1), 5-15.
- Rojas, M (2005). A Conceptual-Referent Theory of Happiness Heterogeneity and its Consequences. *Social Indicators Research*, 74(2), <https://doi.org/10.1007/s11205-004-4643-8>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review Of Psychology*, 52(1), 141-166.
- Sánchez-Teba, E. M., Benítez-Márquez, M. D., & Romero-Navas, T. (2019). Residents' negative perceptions towards tourism, loyalty and happiness: The case of Fuengirola, Spain. *Sustainability*, 11(23), 6841.
- Sarı, Y. & Özdemir, C. (2014). Turizm Gelişiminin Eskişehir Odunpazarı Sakinlerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi. 15. *Ulusal Turizm Kongresi*, 13-16 Kasım, Ankara, ss.241-253.
- Sato, M., Yoshida, M., Wakayoshi, K., & Shonk, D. J. (2017). Event satisfaction, leisure involvement and life satisfaction at a walking event: The mediating role of life domain satisfaction. *Leisure Studies*, 36(5), 605-617.
- Song, G., Edelman, J., & Johnson, J. (2024). Positive Tourist Experience: The PERMA Approach for Understanding the Well-Being of Young Tourists. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 72(4), 654-659.
- Triandanda, S., Aulia, D., Purwaningsih, V. T., Suparta, I. W., & Aida, N. (2024). How Does Tourism Contribute to Happiness? Evidence of The Role of Hotels and Accommodation in Sumatera. *Jurnal Ekonomi Pembangunan*, 13(1), 48-56.
- Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK. (2023). Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2023. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=15
- Wu, D. W., Batool, H., & Huang, S. Z. (2024). The Relationships Between Tourists' Perceptions of Cultural Authenticity and Authentic Happiness: Evidence from Ethnic Villages. *Journal of Human, Earth, and Future*, 5(2), 243-259.
- You-yin, Z., Lihong, Y., Lei, J., Zhandong, Y., & Heng, X (2024). Exploring the Relationship between Tourist Involvement and the Tourists' Authentic Happiness from the Perspective of Constructive-Developmental Theory. *Journal of Resources and Ecology*, 15(3), 782-792.
- Yurtseven, R. (2003). Yaşam Kalitesi ve Mutluluk Kaynakları: Türkiye'deki Beş Yıldızlı Konaklama İşletmelerinin Yöneticileri Üzerine Pilot Bir Araştırma. *Yönetim*, 13 (46), 41-52.